

СЕМЕНЕЦЬ

Аліна Олександрівна
55557777alina@gmail.com

УДК 657.6

КАРНАУХ

Ганна Вікторівна

ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТУ ВИКОРИСТАННЯ
ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ТА ФОНДУ
ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

ORGANIZATION OF AUDITING OF LABOR
RESOURCES' USING AND THE FUND FOR
LABOR MONEY ON ENTERPRISE

к.е.н., доцент, Харківський
інститут фінансів
Київського національного
торговельно-економічного
університету

студент, Харківський
інститут фінансів
Київського національного
торговельно-економічного
університету

Стаття присвячена дослідженню послідовності аудиту використання трудових ресурсів та фонду оплати праці. В статті запропоновано етапи аудиту використання трудових ресурсів та фонду оплати праці. Узагальнені та систематизовані інформаційні джерела аудиту.

Статья посвящена исследованию последовательности аудита использования трудовых ресурсов и фонда оплаты труда. В статье предложены этапы аудита использования трудовых ресурсов и фонда оплаты труда. Обобщены и систематизированы информационные источники аудита.

The present article is dedicated to sequence of the audit of the use of labor resources and the fund for labor money. The article proposed of the stages of audit of the use of labor resources and the fund for labor money. Information sources of audit are generalized and systematized.

Ключові слова: оплата праці, трудові ресурси, аудит

Ключевые слова: оплата труда, трудовые ресурсы, аудит

Keywords: salary, labor resources, audit

ВСТУП

Особливості організації аудиту використання трудових ресурсів та фонду оплати праці багато в чому обумовлені специфікою даної ділянки бухгалтерського обліку. Облік праці і заробітної плати по праву займає одне з центральних місць у всій системі обліку на підприємстві, тому і аудит зазначеного питання також, безсумнівно, є актуальним.

В економічній літературі пропонуються різні етапи, послідовність аудиту використання трудових ресурсів та фонду оплати праці з відповідною методологією. Тему послідовності аудиту використання трудових ресурсів та фонду оплати праці досліджували такі науковці: Кулаковська Л.П., Піча М.О., Петрик О.А., Савченко В.Я. та інші. Проте, незважаючи на вагомий напрацювання вчених, зміни чинного трудового і податкового законодавства вимагають подальшого вивчення організації використання трудових ресурсів та фонду оплати праці.

МЕТА РОБОТИ полягає в аналізі послідовності аудиту використання трудових ресурсів та фонду оплати праці та розробці пропозицій щодо удосконалення змісту робіт, які виконуються на запропонованих етапах аудиту за систематизованими інформаційними джерелами.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти.

При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення окремих вимог трудового і податкового законодавства України.

РЕЗУЛЬТАТИ

Метою аудиту використання трудових ресурсів та фонду оплати праці є формування думки про достовірність фінансової звітності підприємства в області розрахунків з персоналом та відповідності порядку ведення бухгалтерського обліку цих операцій законодавству України та доведення незалежної думки через аудиторський висновок до широкого кола користувачів.

Проаналізувавши результати досліджень різних авторів щодо послідовності аудиту використання трудових ресурсів та фонду оплати праці [1, 2, 3] можна запропонувати наступну послідовність перевірки, зображену у табл. 1. Для виділення основних етапів будемо застосовувати модель аудиту заборгованості Кулаковської Л.П. та Пічі Ю.В., яку пристосуємо для аудиту використання трудових ресурсів та фонду оплати праці [3, с. 299]. Пропонується проводити аудиторську перевірку за окремими послідовними етапами, наведеними у табл. 1.

Етапи аудиту використання трудових ресурсів та фонду оплати праці

Назва етапу	Характеристика етапу
Підготовчий	Аудитор знайомиться з роботою підприємства-клієнта, вивчає напрями та специфіку його фінансово-господарської діяльності, отримує інформацію про види продукції, що виготовляються, форму та систему оплати праці та дані щодо розрахунків з оплати праці. Аудитор вивчає результати попередніх аудиторських перевірок; проводить загальну оцінку організації і функціонування систем бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю. Аудитор проводить особисті бесіди з керівництвом та персоналом підприємства, знайомиться з установчими документами, оцінює результати роботи внутрішнього аудитора. На основі зібраної інформації аудитор приймає рішення про можливість прийняття замовлення на проведення аудиторської перевірки
Проміжний	Аудитор проводить детальний аналіз, оцінку надійності та ефективності функціонування системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю, визначає, якою мірою він може довіряти інформації, що міститься в облікових записках і документації. Перевіряє та аналізує правильність складання фінансової звітності та відображення в ній розрахунків з працівниками по заробітній платі, з бюджетом, зі страхування
Етап фізичної перевірки	Аудитор сам робить окремі вибіркові перевірки розрахунків з метою порівняння власних результатів інвентаризації та даних підприємства. У разі виявлення суттєвих розбіжностей, аудитор має право вимагати від керівництва підприємства повторного проведення інвентаризації. Аудитор перевіряє реальне існування поточних зобов'язань за розрахунками з працівниками по заробітній платі, з бюджетом, зі страхування, з'ясовує кому вони належать
Основний	Аудиторська перевірка по суті: аудитор здійснює аудиторські процедури щодо перевірки заборгованості за розрахунками з працівниками по заробітній платі за критеріями оцінки фінансової звітності. Виділяються такі критерії оцінки фінансової звітності: повнота відображення, оцінка, реальність існування, належність, правильність відображення, законність, обережність, постійність, відповідність
Заключний	Проводиться аналіз фінансової звітності з метою висловлення думки щодо правдивого подання інформації. Отримана інформація повинна бути задокументована у вигляді робочих документів. Аудитор після закінчення перевірки повинен оцінити достатність зібраної інформації, щоб зробити висновок по статті «Розрахунки з оплати праці»

Під час виконання робіт на основному етапі слід виокремити два напрями: аудит використання трудових ресурсів (аудит персоналу) та аудит фонду оплати праці (аудит розрахунків з працівниками по заробітній платі).

Аудит використання трудових ресурсів включає: оцінку відповідності кадрового потенціалу підприємства його цілям і стратегії розвитку; діагностику причин виникнення проблем з вини персоналу; виявлення наявних недоліків у веденні кадрового діловодства; зменшення ризиків, пов'язаних з порушенням чинного законодавства та залученням до різних видів юридичної відповідальності; запобігання виникненню конфліктних ситуацій; підготовку конкретних рекомендацій для керівництва і служби управління персоналом. Залежно від поставлених перед аудитором завдань, при проведенні аудиту використання трудових ресурсів важливе значення приділяється перевірці правильності укладання, зміни і розірвання трудових договорів з працівниками, дотримання всіх норм трудового законодавства. Перевірці підлягають також дані з обліку робочого часу і часу відпочинку, контролюється правильність нарахування і своєчасність виплати заробітної плати, дотримання трудових гарантій щодо окремих категорій працівників і т.д.

Аудитор здійснює аудиторські процедури щодо перевірки розрахунків з працівниками по заробітній

платі за критеріями оцінки фінансової звітності [1, 2, 3]. Найчастіше в спеціальній літературі, а особливо на практиці, вибір завдань, прийомів, об'єктів аудиту та інших елементів методики визначається за критеріями перевірки. Критерії – оцінка, за допомогою якої можна визначити відповідність розрахунків з працівниками по заробітній платі попередньо встановленим нормам, правилам та показникам. Тому аудиторська перевірка розрахунків з працівниками по заробітній платі має здійснюватись через оцінку їх за певними критеріями. Відповідно до Закону України «Про аудиторську діяльність», Закону України «Про бухгалтерський облік і звітність в Україні», а також враховуючи вітчизняний та зарубіжний досвід можна виділити такі критерії оцінки фінансової звітності: повнота відображення, оцінка, реальність існування, належність, правильність відображення, законність, обережність, постійність, відповідність.

Під час проведення аудиту використання трудових ресурсів та фонду оплати праці використовують розрахунково-аналітичні та документальні прийоми. Документальний контроль використання трудових ресурсів та фонду оплати праці з використанням вищевказаних прийомів здійснюється за певними джерелами інформації (табл. 2).

Інформаційні джерела аудиту використання трудових ресурсів та фонду оплати праці

Типова форма	Назва документу	Нормативний документ
1	2	3
Загально-організаційні документи		
	Статут, Положення про оплату праці, Положення про відпустки, Положення про преміювання, штатний розпис, Положення про функціональні підрозділи, посадові інструкції, правила внутрішнього трудового розпорядку	Накази, розпорядження підприємства
	Колективний договір	власна розробка підприємства з урахуванням вимог Закону України від 01.07.1993 р. №3356
	Наказ про облікову політику підприємства	власна розробка підприємства з урахуванням вимог наказу Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. №635
Кадрові документи		
П-1	Наказ (розпорядження) про прийняття	Наказ Держкомстату України від 05.12.2008 р. №489
П-3	Наказ (розпорядження) про надання відпустки	
П-4	Наказ (розпорядження) про припинення трудового договору (контракту)	
П-2	Особова картка працівника	Наказ Держкомстату України та Міністерства оборони України від 25.12.2009 р. №495/656
	Накази про преміювання тощо; особові справи працівників (заяви та інші обов'язкові документи); графіки відпусток	Накази, розпорядження підприємства
	Трудові договори; договори цивільно-правового характеру (підряду, надання послуг тощо)	власна розробка підприємства з урахуванням вимог Цивільного кодексу України від 16.01.2003 р. № 435-IV, Роз'яснення
		Міністерства юстиції України від 20.12.2011 р.
	Трудові книжки	Постанова Кабінету міністрів України від 27.04.1993 р. № 301
Бухгалтерські документи		
П-12	Табель обліку використання робочого часу і розрахунку заробітної плати	Наказ Мінстату України від 09.10.1995 р. № 253. Згідно з наказом Держкомстату від 05.12.2008 р. №489 ці форми втратили чинність з 01.01.2009 р., але підприємство має право виходячи з практичної доцільності самостійно розробити необхідні документи, взявши за основу скасовані
П-14	Табель обліку використання робочого часу	
П-54	Особовий рахунок	
П-55	Накопичувальна картка виробітку та заробітної плати	
П-56	Накопичувальна картка обліку заробітної плати	
П-15	Список осіб, які працюють в понадурочний час	
П-51	Розрахункова відомість	
П-52	Розрахунок заробітної плати	
П-53	Платіжна відомість	
П-16	Листок обліку простоїв	
П-5	Табель обліку використання робочого часу	Наказ Держкомстату України від 05.12.2008 р. №489
П-6	Розрахунково-платіжна відомість працівника	
П-7	Розрахунково-платіжна відомість (зведена)	
	Маршрутні листи	Наказ Держкомстату України від 17.02.1998р. №74
	Акти виконаних робіт	власна розробка підприємства з урахуванням вимог Закону України від 16.07.1999 р. №996 та наказу Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. №88
КО-1, КО-2	Касові документи (прибуткові та видаткові касові ордери)	Постанова Правління Національного банку України від 15.12.2004р. №637
	Виписка банку	Постанова Правління Національного банку України від 18.06.2003р. №254
Додаток 2	Платіжні доручення	Постанова Національного банку України від 21.01.2004р. №22

Продовження табл. 2

1	2	3
	Реєстр депонованої заробітної плати	Наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2000 № 356
	Бухгалтерська довідка	
	Журнал 5, 5А, Журнал 3, Відомість 3.2, 3.5, 3.6, Журнал 1, Відомість 1.1, 1.2, 1.3, Журнал 7, Відомість 7.3	
	Головна книга за рахунками: 66, 65, 64, 39, 37, 47, 33, 31, 30, 23, 91, 92, 93, 94, 97	
Форми № Д4, № Д5,	Звіт про суми нарахованої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення, допомоги, компенсації) застрахованих осіб	Наказ Міністерства фінансів України від 14.04.2015 р. № 435
№ Д6, № Д7	та суми нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до органів доходів і зборів; Звіт про суми нарахованого доходу застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску та інші	
1ДФ	Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку	Наказ Міністерства фінансів України від 13.01.2015 р. №4
Ф4-ФСС з ТВП	Звіт по коштах загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням	Постанова Правління ФСС з ТВП від 18.01.2011 р. №4
1-ПВ	Звіт із праці	Наказ Державної служби статистики України від 10.06.2016 р. № 90
Форма №1, Форма №2, Форма №3	Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)	Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73
Інші документи		
Додаток 22	Виконавчі листи	Наказ Державної судової адміністрації України від 17.12.2013 р. №173
	Листки непрацездатності	Наказ Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства праці та соціальної політики України, Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України від 03.11.2004 р. №532/274/136-ос/1406

ВИСНОВКИ

Використання запропонованої послідовності організації аудиту використання трудових ресурсів та фонду оплати праці дозволить покращити його якість та скоротити трудомісткість його планування та проведення. Під час виконання робіт на основному етапі пропонується виокремлювати два напрями: аудит використання трудових ресурсів (аудит персоналу) та аудит фонду оплати праці (аудит розрахунків з працівниками по заробітній платі). Запропонований перелік критеріїв оцінки розрахунків з працівниками по заробітній платі є основою для визначення: методів і прийомів аудиту в цілому; методів та прийомів, які найбільше підходять для перевірки за певним критерієм або для перевірки відповідних об'єктів аудиту розрахунків з працівниками по заробітній платі.

В результаті проведеного дослідження можна зробити висновки: аудит використання трудових ресурсів та фонду оплати праці є трудомістким і відповідальним; методика аудиту має бути об'єктом пос-

тійної уваги аудиторів і науковців, що пов'язано із високою трудомісткістю перевірок, змінами в трудовому і податковому законодавстві, широкою варіативністю організації системи оплати праці на окремих підприємствах. Вона має постійно переглядатися та оновлюватися для відпрацювання більш ефективного підходу до перевірки й забезпечення можливості провадження політики регулювання та управління оплатою і продуктивністю праці.

Список використаних джерел

1. Петрик О. Аудит розрахунків з оплати праці та інших виплат працівникам: вимоги до організації та методики / О. Петрик, Н. Шульга // Бухгалтерський облік і аудит, 2015. – № 12. – С. 18-26.
2. Савченко В.Я. Аудит: Навчальний посібник / В.Я. Савченко. – К.: КНЕУ, 2012. – 216 с.
3. Кулаковська Л.П. Організація і методика аудиту: Навч. посібник. / Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча. – К.: Каравела, 2010. – 448 с.